

Diumenge de Glòria

Finalista del Premi Enric Valor de Novel·la 2001

EL MUL·LÀ

*Ciutat de Balansiyya. 8 de rajab del 769 de l'Hègira.
(València. Divendres 7 de juliol de 1391)*

La gramalla arnada de Joseph *el Mul·là* escampava una sentor fosca; una fetor atabaladora amb l'aroma moscada, fètida, d'aquells que mai no senten la delícia del bany de les tres aigües: el de l'aigua calda per a arrossegar amb si mateixa la brutícia del dia, el baf de les pedres escalfades al bany morisc per a obrir els porus de la pell i extraure'n la més endinsada porqueria i la vivificant relliscada dins de la piscina d'aigua freda, que fa reviscolar el cos i el cap.

L'home esperava, gratant-se, que es fera de dia per entrar a la ciutat que l'havia acollit durant un temps tal vegada massa llarg i, de resultes, massa perillós per als habitants menys nombrosos d'aquesta. Immers en l'estiu atabalador que li queia al damunt com una llosa de marbre, tenia el cos reblit de les picades dels polls que li saltaven dels cabells oliosos i la pell plena de les mossegades de les puces i les xinxes que el martiritzaven per totes bandes, sobretot les més secretes.

–Bixmil·là! Al·là em guard! Moriré rebentat i xuplat com fan les aranyes si no em lleve de damunt aquesta maleïda pollada! –maleí–. Animalons de la merda! Maleïda ciutat! Maleïda calor! Maleïts siguen tots els jueus i tots els cristians d'aquesta ciutat i d'aquest món de merda! –crijà mentre els ulls, groguencs, relluïen plens d'ira contra tots i contra tot.

Recordava quan hagué de fugir de Xateba com abans ho havia fet d'Énguera, i abans d'altres ciutats i poblats allà on les munta-

nyes eren l'única i darrera manera de supervivència dels muladís, els moriscos que havien estat expulsats pels cristians de les seues antigues possessions a les terres més riques i formoses de les valls on l'aigua corria en sequiols flairosos i les palmeres i els fruiters creixien donant l'ombra i les delícies dels seus fruits.

El nou rei cristià, aquell que va dir en les proclames i els bans que seria magnànim i just amb tots els desfavorits per les noves lleis dels ocupants, els catalans i els aragonesos que havien envaït les terres de Xarq Al-Andalus, la terra que ara s'anomenava Regne de Balansiyya, faltà, com no podia ser d'altra manera, a la seua paraula. Aquells que havien davallat dels regnes del nord, on la terra sempre estava glaçada i la neu i el fred corcaven els esperits i els cossos, feien i desfeien en els seus afers sense importar-los la vida dels antics amos de les terres.

Els primers a intitular-se magnànims eren sempre els primers a fallir, i això Joseph *el Mul·là* ho sabia ben bé: ho havia patit en carn pròpia quan l'amo de les terres on havia nascut, la vall d'Aiora, una vall profunda enclavada en una de les zones més pobres del regne, els havia expulsat. El comte, un aragonés ferotge i cruel, havia manat desallotjar les cases on vivien les famílies morisques perquè les ocuparen els nous habitants, cristians aragonesos que arribaren amb quatre carros carregats de misèria, polls i fam d'una llunyana terra anomenada Saragossa, un altre antic i poderós regne moro.

La família d'Abdal·là Abd al-Saqrí, el pare, fou desterrada del dia a la nit pels soldats del comte, els quals, després d'apallissar quasi fins a la mort el cap de la família, violaren salvatgement la mare, les dues germanes de Joseph *el Mul·là* i a ell mateix, abans de fer-los fora per sempre de la llar humil on sobrevivien amb quatre parres, unes figueres, unes poques oliveres i quatre terrossos de terra d'on treien unes collites esquifides de blat que a penes els donaven menjar, mentre el pare guanyava algun dinar venent terrissa feta per ell mateix als poblats de la contornada.

Només li quedà una eixida i, com sempre, aquesta fou la fugida quan pogueren recuperar-se. I ni pensar de traspassar la mar que el duria als antics pobles d'on vingueren els seus germans de fe feia ja més de sis-cents anys, molts anys abans que hi haguera cap regne cristià en aquella terra, quan aquesta encara era una benedicció d'Al·là on els ramats pasturaven i criaven anyells formosos i tendres. El país que donava els seus millors fruits sota el treball acurat de les mans dels musulmans, poble beneït i sofrit tanmateix, avesats a traure d'on no hi havia i a sobreviure amb un dàtil i un glop d'aigua. On hi havia tolerància i aquells que manaven eren amables amb les diferents religions i on fins i tot els jueus, quasi germans dels musulmans, eren respectats com allò que eren: un poble treballador de comerciants, artesans i orfebres que havien conviscut amb ells durant segles.

Recordava com, a Xateba –dos anys havien passat–, una hora després d'haver deixat caure el cos del xiquet dins del sequiol que davallava d'una de les eixides del clavegueram del castell, a vora la porta de Bab Al-Xarq, la porta de Balansiyya, Muhammad ibn Abdal·là al-Mul·là, altrament conegut pel nom Josep Donat, el nom cristià, o amb el de Joseph *el Mul·là* o Josep *l'Arnat*, el malnom més adient a la seua condició, havia saltat d'un lloc a un altre durant tota la nit, no fóra que els guàrdies de la ciutat l'arrestaren, com quasi havia ocorregut a Énguera, la ciutat que havia deixat uns mesos enrere, escapolint-se entre els barrancs, els turons i les goles feréstegues on s'amagaven els llops i les bèsties del camp salvatge d'aquelles muntanyes.

El Mul·là observava com la claror del dia anava alleugerint la foscúria que s'albirava per l'occident: les muralles del castell encara el protegien davall de la seua ombra de tot mal i del fet que algun dels guàrdies el poguera veure... A ell i allò que acabava de fer.

Necessitava eixir de la ciutat fóra com fóra, però les portes encara romanien tancades a pany i clau i fins que el sol no trencara per damunt de la primera torre del llevant, la que protegia l'antiga mesquita, els guàrdies no obririen les portes i per a ell era urgent

escapar de la ciutat com més prompte millor per a fugir cap on no pogueren trobar-lo, confós en la multitud que abandonava la ciutat a l'albada per treballar les hortes... Per això havia decidit que, on més gent hi havia, menys gent s'hi veia. Xateba s'havia fet menuda per a ell i per a la seua dèria... Un altre xiquet o una altra xiqueta morts, i tots relacionarien els assassinats amb les històries que venien d'allà la serra d'Ènguera.

El cos desballestat que havia deixat caure al rierol llefiscós i pudent, era la seua tercera víctima des que s'havia traslladat a aquella ciutat i ja no podia romandre-hi molt més temps. Xateba, la capital de tota la vora costanera a les muntanyes, se li havia quedat menuda i això que era una ciutat amb quasi quinze mil ànimes, no com l'anterior poble del qual havia hagut de fugir, Ènguera, on quasi el prengueren els pares i la família de la xiqueta que va deixar estesa davall d'una olivera. Sort va tenir (i experiència!) que, olorant-se allò que passaria, marxà del poble la nit mateixa que va sentir els crits demanant per la xiqueta.

Quan havia hagut de davallar-ne de la Canal, amagant-se pels barrancs i les pedres d'aquelles muntanyes feréstegues, bevent dels rierols i dels gorgs que naixien ací i allà, davall dels penya-segats i les costeres farcides de carrasques, pins, roures i tota mena d'arbres, aconseguí fugir d'aquells que el perseguïen, ensumant-lo com un gos, quan arribaren a la cova on vivia als afores del poblat defensat per un castell que havia estat assolat per ordre reial. Els enguerins eren massa ferotges per a permetre tenir un assassí dins de les muralles de la ciutat. Si l'agafaven, del seu cos esquarterat no en quedaria ni la ventresca per als gossos. Ells mateixos, els enguerins, se'l menjarien!

Corregué tota la serra amagant-se de les partides de roders, musulmans i cristians, que l'atapeïen. Menjà allò que pogué trobar pels caminals i els senders que agafà per davallar a la plana: olives verdes, romer i timó, algun margalló que pogué arrancar amb la daga, algun catxap innocent que pogué agafar del seu cau. Un far-

datxo distret que esclafà amb una pedra mentre aquest s'estovava al sol sobre una roca, se l'hagué de menjar cru, ja que no gosava fer foc, no fóra que el descobriren... I li agradà. La carn de l'animal feia gust d'una mescla de carn de moltó i pollastre i si aquell gust el tenia cru, què no hauria estat torrat al foc!

I poc després, a Xateba, observava amb cert temor el cos del xiquet, violat i, posteriorment, degollat com un anyell amb un tall destre i precís amb el falçó de tallar la ramulla de les vinyes. Aquest descansava sota uns matolls de ruda i sàlvia que creixien, ben guarits per l'aigua, a la soca mateixa de l'escorredor que davallava d'un dels albellons grans del castell, un forat enreixat a la muralla per on podia creuar un home menut o un xiquet no major de deu anys.

Intentaria tornar a la cabana miserable a l'entrada del call, l'únic lloc on l'havien deixat refugiar-se de les inclemències de l'estiu esgarriat quan arribà a la ciutat, però aquest estava vigilant per un guàrdia i si, el guàrdia, els jueus o qui fóra, descobrien allò que havia fet, la magnanimitat i el refugi, l'hospitalitat, el primer manament dels pobles nòmades, no li servien de res. Fóra quin fóra el poble, la raça o la religió que el descobriera, la seua mort seria segura... I ja s'encarregarien d'occir-lo de la manera més horrible i esfereïdora que la ment dels humans poguera imaginar-se.

Joseph *el Mul·là*, l'assassí i violador de xiquets i xiquetes, sabia que moriria sense remei enmig de les pitjors tortures si alguna vegada el capturaven.

Els cristians considerarien allò que feia com un pecat i una ofensa al seu déu nafrat, aquell déu que penjava d'una creu, crucificat pels seus enemics –on s'havia vist mai un déu crucificat!–, i el condemnarien al suplici. Li cremarien la carn amb ferros al roig; li traurien els ulls amb agulles saqueres i li arrancarien les ungles dels dits de les mans i dels peus. Li arrancarien les dents amb unes tenaces llefiscoses, plenes de sang revellida mentre un carnisser, amb un ganivet rovellat i ple de mosses, li tallaria els testicles per llançar-los als porcs... I després, quan encara estiguera

viu i conscient, a qualsevol plaça, a qualsevol lloc on hi haguera quatre cantons, l'esquarterarien nugat a quatre cavalls. Cadascun d'ells arrossegaria un braç o una cama, i, a l'ordre del justícia major, els palafreners colpirien les gropes dels animals i aquests, esparverats, iniciarien un galop curt però suficient per a desconjuntar-lo i arrancar-li els membres... I ell moriria enmig de dolors inimaginables. Després, les deixalles del seu cos serien esquarterades en tants trossos com partides hi haguera al terme i cadascun d'aquests seria enterrat a la vora d'un caminal, i el seu cap seria penjat d'una pica o d'una forca a l'entrada de la ciutat perquè tots recordaren allò que ocorria amb els violadors i els assassins...

I si hi havia sort i el condemnava el tribunal religiós aquell que s'havia format feia poc, moriria cremat a la pira, la foguera purificadora dels pecats que cometien aquells que declaraven brui-xots o culpables d'escampar les creences d'una religió diferent de la cristiana, cosa prohibida des de feia ben poc pel rei anterior, el del Punyalet.

Si l'enxampaven els jueus porucs, aquests el lliurarien immediatament a les autoritats, atemorits com estaven pel jou ferri de la mà cristiana i la seua Església. Els hebreus no permetrien que un individu com ell s'aixoplugara sota els seus sostres i més encara no pertanyent al seu poble. Tenien massa por dels *goyim*, l'altre nom amb què alguns anomenaven els cristians.

I caure a mans dels musulms, el seu poble... No! Això no mai!

Al·là sabia ben bé que això seria encara pitjor que totes les tortures dels cristians: el seus germans de raça, encara amb els seus justícies i conservant els pocs costums que els deixaven els amos cristians, el desferien a miquetes; farien del seu cos un recull d'engrunes, cap no més gran que l'ungla del dit menovell. El desferien, l'esmicolarien, el trinxarien de tal manera abans de morir que cridaria per demanar la vinguda de la mort d'una bona ganivetada. Ni un bri de carn del seu cos esprimatxat per la fam i els patiments restaria sencer i després d'això, d'imaginar les més

horroroses tortures i castics, vindria el pitjor: cap dels trossos del seu cos seria soterrat.

Les seues restes serien exposades als vents i al sol, a les bèsties i a les formigues. Aquella seria la seua mort, no la dels herois en la Jihad, la que menava directament al paradís. Ni la dels bons creients que morien envoltats de les dones i els fills, la mort en la pau i la tranquil·litat de la vida planera i ben duta, envoltat d'aquells que s'estimaria i que se l'estimaven: ell tindria la mort dels assassins, els violadors, els herètics, els condemnats per sodomia i pecats contra natura... I, si això podia ser, hi havia una altra mort més dolenta encara: la dels renegats, la d'aquells que apostataven de la seua creença, de la seua religió, la d'aquells que renegaven de la vertadera fe, la de l'islam, i n'abraçaven una altra, fóra la que fóra: aquells, els apòstates, morien en vida... Desapareixien per sempre i no tindrien ni acceptació, ni comprensió, ni perdó: per a un renegat, no hi havia remissió de la pena encara que tornara a abraçar la fe.

I ell havia renegat públicament... Muhammad ibn Abdal·là al-Mul·là, des de feia uns mesos s'anomenava Josep Donat, cristià nou, el nom amb què l'havia batejat aquell canonge una matinada freda d'hivern, al poc d'arribar a Xateba.

Pocs, la veritat, eren els casos de conversions que es donaven entre els musulmans; canviar de confessió religiosa d'una manera voluntària i pública resultava fins i tot perillós per al convers, ja que el seu nom es feia públic per tots els cantons del poble a càrrec del pregoner i es publicava amb uns papers a la porta de l'església, però quan el rector rebé la visita d'aquell que volia professar en la vertadera fe de Crist, va alegrar-se com mai no s'hauria imaginat. La conversió d'un idòlatra, encara que fóra aquell moro arnat, pudent i de mala faïçó, amb uns ulls de reflexos groguencs que lluien en la foscor de l'entrada a la nova església que volia ser la Seu de Xateba, no ocorria tots els dies.

El canonge, només capbussant el nou convers en l'aigua de la pica d'aigua beneïda, una antiga obra de picapedrers àrabs, es

guanyaria un lloc preeminent a la dreta del Pare i del Fill, sense saber que, aquell a qui batejava, era el responsable de la desaparició de, si més no, tres menuts, els cossos dels quals havien estat trobats en diferents indrets i amagatalls de la ciutat.

I la matinada anterior ho havia tornat a fer.

Quan els vapors del vi aigualit que havia begut desaparegueren en l'atordiment dels borratxos, el deler i el desig el colpiren una altra vegada. Joseph *el Mul·là* eixí del cobert de canyes on dormia per buscar alguna cosa per menjar i es trobà amb la realitat d'allò que necessitava: un lloc amagat per a emportar-s'hi algun minyó innocent, com ja havia ocorregut dues altres vegades, la primera amb una xiqueta desvalguda a la qual engalipà amb unes llepolies de nous i canyamel, fins que la trobaren uns llauradors davall d'un munt de pedres que, misteriosament, s'havia alçat de la nit al dia al recer d'una de les torres del castell, on els gossos arrapaven i udolaven amb els laments de la mort que ensumaven. La segona, amb un cadell, que, mort de fam, acudí prest quan el Mul·là li mostrà dues magranes rebentades i sucoses i un grapat de gínjols madurs. El cos malparat aparegué dos dies després davall d'una figuera enfonsada en una séquia del Bixquert, la partida que s'estenia al sud del castell, habitada només per algunes de les famílies més miserables que treballaven les inhòspites terres de la solana on els escurçons i els alacrans compartien la fam i la set amb aquells pobres desgraciats.

Amb aquest no ocorregué el mateix. El xiquet, de només vuit o nou anys, era molt més despert i viu que els altres dos; aquest no s'avingué a acompanyar-lo fora els límits de la ciutat, sinó que li demanà allò que volia, unes monedes de bronze, en canvi de no res.

—Vine; acompanya'm on les tinc amagades i te'n donaré una —xiuxiejà el Mul·là a l'orella del xiquet—. És ben a prop d'ací, i com que es fa de nit i no voldràs que ta mare es preocupe...

El menut sospità alguna cosa, però, empentat per la fam i també per la cobdícia i la innocència —li portaria a la mare una

moneda de bronze!—, confià en aquell home arnós i l'acompanyà fins arribar quasi davall de l'albelló del castell, quan, de sobte, l'home es regirà i amb una pedra a la mà, abans que no poguera cridar, li colpejà el cap i el deixà estamordit.

El xiquet només tingué temps de recordar el dolor, l'immens dolor que colpí el seu cos quan, en despertar de l'ensopiment, l'home l'havia emmordassat, li havia nugat les mans i li feia coses tan dolentes al seu cos; coses que, ni en els somnis més esparveradors, el xiquet hauria imaginat que existiren, perquè entre les cames i enmig les natges, un doll ardent de foc i dolor el feia cridar sense soroll, car tenia la boca tapada amb un drap pudent que l'asfixiava.

Quan semblava que havia acabat, l'home el voltà i el mirà fixament als ulls amb una mirada terrorífica. Als ulls de l'home es reflectia un pou cec de por, odi, revenja, desig i sobretot, de bogeria. No tenia prou a ferir, colpir i violar un cos innocent, el Mul·là necessitava fer mal, produir dolor i, per damunt de tot, sentir el poder que dóna la violència innecessària i gratuïta.

En veure la splendor del falçó, el menut s'arquejà i camejà per deslliurar-se de les lligadures, però l'home dels ulls grocs l'agafà dels cabells mullats de sang i, amb un colp que quasi no notà, li cisellà el coll de banda a banda. I mentre el cos del xiquet s'esmunyia en un son lànguid i etern, el Mul·là s'adonà d'allò que havia fet i on ho havia fet: la nit havia clos i les portes de la ciutat, tancades fins l'endemà a la matinada, no li permetrien escapolar-se com altres vegades havia fet. A més, l'escorredor del castell era massa a prop d'on ell tenia el catau: a qui preguntarien l'endemà quan trobaren el cos del menut? A qui hi vivia més a prop. A ell, és clar...

Necessitava amagar el cos del menut i que no el veiera ningú fins que ell estiguera ben lluny de Xateba. Llançà el cos dins de la séquia de la claveguera; deixà caure un garbó de canyes i uns manats d'herba per damunt i, tranquil·lament, caminà cap al canyís on sobrevivia entre mosques, puces, colobres i un pam de merda, per prendre les poques coses que podien servir-li.

Quan a l'alba eixí del cau, duia una gaiata a les mans i una bossa amb els pocs parracs que podia aprofitar, el tros de pergamí que li havia donat el canonge per demostrar el bateig i la seua conversió, dues tortes d'ordi seques i dures com una llamborda i un grapat de gínjols verds, l'única cosa que hi duia per a menjar. El sol trencava ja damunt de la torre de Bab Al-Xarq quan féu una mirada enrere, cap al castell que s'aixecava ominós vigilant la ciutat. En passar a la vora de la moreria va sentir els crits d'alabança a Al·là dels muetzins, cosa que no estava permesa, però encara es tolerava a la ciutat on durant tants segles els musulmans, els seus anteriors germans de fe, havien sigut els amos.

En arribar a la porta de la ciutat, un dels agutzils se'l mirà amb menyspreu i s'apartà quan la figura fosca del Mul·là passà pel seu costat en un silenci trencat només quan, per guanyar-se la confiança del soldat, s'acomiadà amb un:

–Queda amb Déu!

–Vés-te'n a fer la mà, moro de merda! –contestà el guàrdia mentre sostenia amb força l'alabarda–. Un moro que se'n va, un moro menys –continuà–. Millor per a la ciutat! Vés-te'n i no tornes mai més, arnós fill de puta!

El Mul·là se'l mirà amb un odi feréstec, però callà com una guineu: no li convenia cridar l'atenció sobre ell, pensà. S'encasquetà més la caputxa, encara que el sol ja picava, i observà el camí que davallava cap a la plana i que, poc després, s'enlairava per les costeres de les muntanyes properes on, entre una densa arbreda, en un coll triangular que destacava per damunt de la resta de la carena, es veia l'estructura de l'ermita del morabit Muhammad, un santó anacoreta que, vora quatre-cents anys abans, havia alçat aquella mena de santuari el qual els cristians havien batejat amb el nom de Santa Anna i que ara romania buida i mig enderrocada. A l'altra banda del pic, al peu de la muntanya, el Mul·là sabia que brollava una deu d'aigües pures i transparents, una miqueta ferruginoses i sulfúriques aptes si

més no per a endreçar-se el cos: prendria aquell camí i pararia per prendre-hi un bany i desempallegar-se, o almenys intentar-ho, de la pollada que li produïa aquella coïssor insofrible i que periòdicament l'assaltava.

En eixir de la ciutat, tot just al final del camí que, cap a la dreta, s'endinsava a la Ribera i que, un poc més lluny, menava just a les vores del llac que refulgia resplendent com un joiell de cristall i que es podia veure des de la ciutat de Xateba com un espill a vora mar els dies clars de ponent, s'alçava Balansiyya, la capital del regne; la ciutat a la qual dirigiria els seus passos i on esperava canviar de vida i perdre's, esmunyir-se entre la multitud que la reblia.

I ara, dos anys després, esperava que s'obriren les portes de l'aljama de Balansiyya per a submergir-se en el corrent humà que li permetria sobreviure un altre dia, enmig de la misèria, la fam i el menyspreu continuats. Havia canviat de ciutat, però no de vida.

Però per a això ja li restava ben poc, es digué mentre els guàrdies del call obrien les portes al toc de les campanes del Temple. Ja li quedava ben poc de patir.